

אמר רבי יוסי: אם לכך נתכוון תחילה, שכוונתו מתחילה היתה להחיל שתי קדושות, הרי הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת, שהרי אינו יכול להוציא מפיו את שתי המילים עולה ושלמים בבת אחת והוכרח להקדים קדושה אחת לחבירתה, דבריו קיימים. ושתי הקדושות חלות כפי דיבורו.⁽¹⁾ וכיון שאי אפשר להקריב בהמה הקדושה בקדושת עולה ושלמים יחד, תרעה הבהמה עד שיפול בה מום, ותימכר, ויביא בחצי דמיה עולה ובחצי דמיה שלמים. ואם משאמר "הרי זו תמורת עולה" נמלך,⁽²⁾ וחזר בו מרצונו להקדישה לעולה, ואמר "הרי זו תמורת שלמים" — הרי זו עולה. כיון שדיבורו הראשון חל, ואינו יכול לחזור בו ממנו, וכן אין קדושת שלמים חלה על קדושת העולה.

איבעיא להו: האומר הרי זו תמורת עולה ושלמים — מהו? והיינו לפי רבי מאיר, הסובר שכאשר אמר "תמורת עולה תמורת שלמים" הרי זו עולה, האם נאמר שדווקא באופן זה סובר כך, כי היות והזכיר פעמיים תיבת "תמורת" הרי כוונתו בהקדשה השניה לחזור בו מהקדשה הראשונה, וכיון שחזרה אין מועילה, חלה קדושה ראשונה. אבל באופן שלא אמר פעמיים "תמורת", אלא אמר בדיבור אחד "תמורת עולה ושלמים", שתי הקדושות חלות. או שנאמר, שאף בזה סובר רבי מאיר "תפוס לשון ראשון",⁽³⁾ וכיון שהזכיר קודם עולה, פשטה קדושה זו בכל הבהמה, ואין הקדושה שהזכיר אחריה חלה.

וממשיכה הגמרא להסתפק: אפילו אם תרצה לומר שאף כשאמר "תמורת עולה ושלמים" פשטה קדושת

אלא לרבי יוחנן, הסובר שרבי יהודה חולק ואף בעבודה אחת, ובהכרח שבאופן זה עוסקת הסיפא, יקשה: רישא בשתי עבודות, וסיפא בעבודה אחת!?

ומתריצין: אין! רישא בשתי עבודות. סיפא בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות. ובשניהם חולק רבי יהודה.

תנן: אמר רבי יהודה: זה הכלל — אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום, הרי הוא פיגול וחייבין עליו כרת, כי מחשבת הזמן חלה לבדה.

בשלמא לרבי יוחנן, הסובר שבכל אופן חולק רבי יהודה ואף בעבודה אחת, היינו דקתני "זה הכלל" ובא רבי יהודה לרבות שאף בעבודה אחת קיים כלל זה.

אלא לאילפא, הסובר שרק בשתי עבודות חולק רבי יהודה, מאי "זה הכלל"? הרי לא בכל אופן קיים כלל זה, ומה הוא בא לרבות.

ומסיקה הגמרא: אכן, קשיא!

תנן התם במסכת תמורה [כה ב]: מי שהעמיד בהמת חולין ליד שתי בהמות אחת עולה ואחת שלמים, ואמר הרי בהמה זו תהיה תמורת עולה תמורת שלמים! הרי זו תמורת עולה, דברי רבי מאיר. מכיון שהלשון הראשון שהוציא היה "תמורת עולה", נתפסת הבהמה בקדושה זו, ואין קדושת השלמים חלה על קדושת העולה.

חלים, לבין מקום שאמר "תמורת שלמים" לאחר כדי דיבור גדול [היינו שיעור שאלת שלום של תלמיד לרבן] מאמירת "תמורת עולה" שדומה ומי שנמלך שבוז אפילו אם נתכוין בתחילה לשניהם אין זה מועיל כיון שכבר חלה קדושת עולה ואמירה שניה נחשבת חזרה מאמירה ראשונה. אולם לשון הרמב"ם בד"ן זה הוא: "אמר הרי זו תמורת עולה ותמורת שלמים אם נתכוין לכך מתחילה דבריו קיימים ואם לא נתכוין בתחילה אלא לתמורת עולה וחזר ואמר תמורת שלמים אע"פ שחזר בתוך כדי דבור אין תופשין אלא לשון ראשון והרי היא תמורת עולה בלבד", ומשמע שסובר שהדבר תלוי בכוונת המקדיש.

3. כן פירש רש"י, ובשיטה מקובצת [בהשמטות] הקשה ממה שמבואר בהמשך הגמרא [ל ב] כי מי שסובר שטעמו של רבי מאיר בתמורת עולה תמורת שלמים הוא משום תפוס לשון ראשון, הרי שאף בתמורת עולה ושלמים סובר רבי מאיר כן, והיינו שאין לחלק ביניהם בד"ן תפוס לשון ראשון! ולכן

1. במחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי ביאר הגרי"ז, שחולקים בשתי עשיות שנעשות בבת אחת האם נדונות כשתי עשיות ולכן תחול העשיה הראשונה, וזו שיטת רבי מאיר שכשאומר "תמורת עולה תמורת שלמים" שעושה בזה שתי עשיות תמורה בבת אחת נחשבות שתי עשיות וחל הראשון לפני השני "תפוס לשון ראשון", ורבי יוסי סובר שבאופן שהם חלים בבת אחת הרי הם נידונים כעשיה אחת של תמורת עולה ושלמים ולכן חלים שניהם בבת אחת. וכן מחלוקת רבי יהודה ורבנן בשתי מחשבות שדינן לחול כאחת שלרבי יהודה נידונים כשתי מחשבות וחלה האחת לפני חבירתה משום "תפוס לשון ראשון", ולרבנן, נידון כמחשבה אחת וחלות שתיהן כאחת ויש כאן עירוב מחשבות.

2. כתבו התוספות [בד"ה ארן], שדעת רבי יוסי היא לחלק בין מקום שאמר "תמורת שלמים" לאחר כדי דיבור קטן [היינו שיעור שאלת שלום של רב לתלמיד] מאמירת "תמורת עולה", שזה דומה כמו שנתכוין לכך בתחילה ולכן שניהם